

Лучик Г.М.

Буковинский государственный финансово-экономический университет

УЧЕТ КАК СИСТЕМА В ФОРМИРОВАНИИ ИНФОРМАЦИОННОЙ БАЗЫ ДЛЯ УПРАВЛЕНИЯ

Аннотация

В статье раскрывается сущность понятия «система», а также перечислены и обоснованы основные признаки системы. Раскрыто и проанализировано определение системы бухгалтерского учета. Охарактеризованы основные свойства системы бухгалтерского учета и раскрыто задание учетной системы как конечного результата деятельности субъектов ведения хозяйства в необходимые для управления сроки, обеспечение контроля за использованием ресурсов на уровне предприятия и центров ответственности.

Ключевые слова: система, бухгалтерский учет, система управления, информационная база, учетная система.

Luchyk G.M.

Bukovynskiy State Finance and Economics University

ACCOUNTING AS A SYSTEM IN SHAPING THE KNOWLEDGE BASE FOR MANAGEMENT

Summary

Essence of concept «system» opens up in the article, and also the basic signs of the system are transferred and grounded. Determination of the system of record-keeping is exposed and analysed. Basic properties of the system are described book-keeping account and the task of the registration system is exposed as end-point of activity of subjects of manage in necessary for a management terms, providing of control after the use of resources at the level of enterprise and centers of responsibility.

Keywords: system, record-keeping, control system, informative base, accounting system.

УДК 330.4:215.2

ОРГАНІЗАЦІЯ ТА ФІНАНСОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ МОДЕРНІЗАЦІЇ ВИРОБНИЦТВА В ЕКОНОМІЦІ: ВІТЧИЗНЯНИЙ ТА ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД

Макарчук І.М.

Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди

Визначено специфіку функціонування фінансового забезпечення та механізму інноваційної модернізації виробництва. Розглянуто зарубіжні підходи до організації та фінансування модернізації виробництва. Обґрунтовано систему фінансово-економічних чинників, що роблять вплив на фінансування процесів модернізації

Ключові слова: інновації, модернізація виробництва, фінансове забезпечення, фінансово-інвестиційні ресурси, фінансовий механізм, вітчизняна економіка, інноваційний процес, зарубіжний досвід.

Постановка проблеми. Інноваційна модернізація виробництва вимагає мобілізації досить істотних обсягів фінансово-інвестиційних ресурсів. Процес залучення і розміщення фінансових ресурсів на такого роду цілі складає основу функціонування фінансового механізму інноваційної модернізації виробництва. Власне, від злагодженості, прозорості, результативності фінансового механізму безпосередньо залежить економічна ефективність процесу інноваційної модернізації виробництва.

Ефективність фінансового забезпечення інноваційної модернізації виробництва у вітчизняній економіці в даний час не можна визнати задовільною. Бюджетні кошти на цілі інноваційної модернізації часто виділяються несвоєчасно і не в повному обсязі, а процес їх розподілу є недостатньо прозорим, що підвищує корупційні ризики. Окремі програми інноваційної модернізації вітчизняного промислового виробництва не підкріплені джерелами фінансування, що, крім іншого, девальвує

саме значення ідеї модернізації в суспільному сприйнятті. У фінансуванні процесу інноваційної модернізації виробництва недостатньо активно використовуються ресурси комерційних банків та фондового ринку. Зазначене коло проблем і відсутність раціональних шляхів їх вирішення обумовлює актуальність теми дослідження.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Загальні проблеми визначення ролі інновацій в економічному розвитку розглядаються в працях А. Маршалла, Дж.М. Кейнса, Й. Шумпетера та інших вчених. Питання ефективного фінансового забезпечення інновацій досліджували такі вітчизняні вчені, як О. Волков, Н. Внукова, В. Геєць, М. Денисенко, С. Ілляшенко, М. Козоріз, О. Колодізов, М. Крупка, А. Кузнецова, В. Новицький, С. Онишко, О.М. Скібіцький І. Тивончук, Л. Федулова, І. Шовкун, М. Якубовський та ін.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Разом з тим, у науковій літературі недостатньо повно висвітлені окремі питання

ефективного фінансового забезпечення інноваційної модернізації виробництва, її взаємозв'язку з кредитною системою і фондовим ринком у процесі реалізації інноваційної модернізації вітчизняної економіки.

Мета статті полягає в теоретичному узагальненні організації та фінансового забезпечення інноваційної модернізації виробництва у економіці, обґрунтуванні системи фінансово-економічних чинників, що роблять вплив на фінансування процесів модернізації.

Виклад основного матеріалу. Питання про інноваційної модернізації виробництва є в даній час однією з найбільш актуальних проблем економічного розвитку. Однак, якщо напрями і пріоритети модернізації виробництва активно обговорюються в спеціальній літературі, то питання про фінансування програм модернізації, про формування і ефективне функціонування механізму фінансового забезпечення модернізації виробництва є істотно менш дослідженим.

Разом з тим, ряд економістів розглядають саме проблему механізму фінансового забезпечення модернізації як ключовий. Так, А.С. Аблов вважає, що проблема визначення джерел фінансування перетворень – «основна проблема модернізації» [2]. І.Г. Климова зазначає: «Проблема формування фінансового механізму модернізації економіки, її макрорегіонів і регіонів відноситься до найбільш гострих проблем економічної теорії і господарської практики» [3]. Аналогічної позиції дотримується Є.О. Бурлаков. На нашу думку, причина того, що проблема формування механізму фінансового забезпечення модернізації є відносно менш відпрацьована порівняно з питанням про основні напрями модернізації і полягає в наступному. Оскільки в Україні тема модернізації виробництва постійно піднімається представниками вищих ешелонів державної влади, у значної частини суспільства могло скластися враження, що модернізація буде фінансуватися за рахунок коштів бюджету.

На нашу думку, такого роду підхід є невірним: в умовах сьогодення для комплексної інноваційної модернізації виробництва просто може не вистачити бюджетних коштів. Крім того, в умовах високого рівня корумпованості вітчизняної економіки ризик того, що виділяються з бюджету на цілі модернізації кошти будуть витрачатися не за призначенням, є досить суттєвим. Нарешті, різні форми співфінансування, державно-приватного партнерства у формуванні фінансового механізму модернізації є більш ефективними, хоча і більш складними, з точки зору управління та контролю. Родовими теоріями для сучасної теорії і практики інноваційної модернізації виробництва є підходи до модернізації, що сформувався в рамках соціології і політології. В цілому, теорія соціально-політичної модернізації сходить до досліджень класиків суспільної думки. Соціально політичні теорії модернізації акцентують увагу на формуванні суспільних і владних інститутів і умов, необхідних в тому числі і для ефективної модернізації економіки. Взаємозв'язок соціально-політичних теорій модернізації та вітчизняної практики інноваційної модернізації виробництва полягає насамперед у тому, що в умовах слабо розвинених систем громадського контролю над владою, як це має місце у сучасній економіці, ефективна модернізація економіки на базі досягнень НТП навряд чи буде достатньо ефективною. Методологічно сучасна теорія і практика фінансування інноваційної модернізації виробництва сходить до загальної теорії інновацій,

що визначає необхідність інновацій, їх роль і місце в економічному розвитку, види і сфери застосування інновацій тощо, і, зокрема, до теорії фінансування інновацій. Так, основною особливістю фінансування будь-яких інновацій є підвищений ризик, що і обумовлює особливості фінансового механізму їх реалізації: необхідність прямої і (або) непрямой державної підтримки (з метою часткової компенсації ризику втрати інвестицій), функціонування особливих видів організацій, що спеціалізуються на організації та фінансуванні інновацій (венчурні фонди, технопарки, технополіси, бізнес-інкубатори) і т.п. Загальна теорія систем встановлює методологічні основи дослідження промислової кооперації як складної системи соціально-економічних відносин. Системний підхід дає можливість комплексно аналізувати проблеми розвитку та особливості функціонування промислової кооперації, у взаємозв'язку з близькими з змістом економічними явищами і процесами [8].

Комплексне вивчення зарубіжної практики організації та фінансування модернізації виробництва необхідно для формування найбільш раціональної, ефективної в довгостроковому періоді моделі формування фінансового механізму модернізації вітчизняної економіки. Класифікація національних моделей інноваційної політики є традиційною за рівнем і характером втручання держави в інноваційні процеси в приватному секторі. Виділяють держави, які проявляють активне втручання в економіку взагалі і на інноваційні процеси, зокрема, до таких, наприклад держав належать Франція і Японія. Великобританія і США своїм прикладом показують, що всередині цих країн наголос переважно робиться на ринкові відносини, в тому числі і в організації інноваційної діяльності. Також існують держави, які дотримуються проміжної позиції, іншими словами, вони оптимізують розвиток ринкових відносин в інноваційній сфері, сприяють більш вільним умовам, державне регулювання підкріплюється науковим обґрунтуванням, прикладом можуть бути скандинавські країни [3, 4].

Скібіцький О.М. запропонував класифікацію національних моделей інноваційного розвитку за принципом повноти охоплення інноваційного процесу: 1) Велика Британія, США, Франція – це країни, які орієнтуються на лідерство в науці, реалізацію великомасштабних цільових проектів. Дані проекти охоплюють усі стадії науково-виробничого циклу, з великою часткою науково-інноваційного потенціалу в оборонному комплексі; 2) Австрія, Німеччина, Швеція, Швейцарія орієнтовані на створення сприятливого інноваційного середовища, раціоналізацію всієї структури економіки та поширення створених нововведень; 3) Ізраїль, Південна Корея, Японія новітні стимулюють розвиваючи інноваційну інфраструктуру і координації дій різних секторів в галузі науки і технології. Розглянемо більш детально особливості фінансування інноваційної модернізації виробництва та її організацію за кордоном. Американська модель відрізняється великою автономією підприємництва в інноваційному середовищі. В системі державного фінансування поєднуються прямі форми й ефективні методи непрямой підтримки процесу модернізації на основі інновацій, наприклад з допомогою податкових пільг, пільгового урядового кредитування, амортизаційних списань. Технологічний пріоритет визначається державою в галузі військових технологій, як особливої області, куди вкладаються значні кошти і тим самим визначається орієнтир економічного розвитку. Найбільш

значущими органами фінансового механізму інноваційної модернізації економіки США являються: Американська асоціація сприяння розвитку науки; Національна рада з науки і технологій; Національне агентство по освоєнню космічного простору (НАСА); Національна академія наук; Національний інститут охорони здоров'я; Міністерство оборони; Міністерство енергетики; Національний центр промислових досліджень; Національний інститут стандартів і технологій; Національна технічна академія; Національний науковий фонд. Частина з цих структур, що мають змішане фінансування до них належать: Національний центр промислових досліджень; Національна академія наук; Національна технічна академія; Американська асоціація сприяння розвитку науки [1, 8].

Інші забезпечуються за рахунок федерального бюджету. Витрати на НДДКР у США в 2005 – 2013 рр. становлять у середньому 2,8% ВВП. Близько 50% всіх джерела фінансування становлять приватні фірми і організації, 46% фінансується за рахунок федерального уряду, на основі проведення конкурсів, відсотки фінансування припадають на неурядові організації, університети, коледжі. При виробленні пріоритетів науково-технологічного розвитку в США беруть участь як органи виконавчої влади, так і різноманітні некомерційні організації, університети, приватний сектор. Для формування програм інноваційної модернізації виробництва в США є характерний програмно-цільовий підхід. При цьому ресурси фінансового забезпечення концентруються не тільки на пріоритетних технологічних напрямках, таких як енергетика, електроніка, біотехнологія, охорона здоров'я, але і на галузевих напрямках – це аерокосмічне, військово-промислове та інші напрямки. Приміром близько трьох чвертей НДДКР в аерокосмічній промисловості знаходяться на державних асигнуваннях. Державою на 35% фінансуються наукові дослідження у виробництві нових конструкційних матеріалів. Ключовий пріоритет у фінансуванні державою віддається фундаментальним дослідженням, так як вони є джерелом майбутніх нових технологічних можливостей і відкриттів та сприяє подальшому економічному зростанню, підвищенню якості життя та зміцненню національної безпеки. Також до числа пріоритетних напрямків фінансування, відносяться прикладні дослідження та розробки які відповідають національним інтересам, але не підтримуються приватним сектором в досить необхідному обсязі [1, 6, 7].

З позицій ефективного формування та організації фінансового механізму модернізації вітчизняної економіки і промисловості важливо визначити найбільш суттєві фінансово-економічні фактори, що впливають на його функціонування. Зокрема, це необхідно для того, щоб, впливаючи на факторні змінні, держава і підприємницьке співтовариство могли стійко підвищувати результативність фінансування модернізаційних процесів [5].

На думку О.О. Родіонова на фінансування програм інноваційної модернізації виробництва економіки держави впливає комплекс взаємопов'язаних макроекономічних факторів». Разом з тим, характер і пропорції впливу такого роду факторів автор не уточнює. В якості одного з найважливіших чинників, що забезпечують фінансування модернізації, виділяється організаційний фактор. Якщо організація фінансування є неефективною, то наскільки б істотні ресурси не виділялися на цілі інноваційної модернізації виробництва, у результаті ефективність їх використання буде досить низь-

кою. Разом з тим, слід зазначити, що фактор організації фінансових процесів взагалі та організації фінансування інноваційної модернізації зокрема вкрай складно безпосередньо оцінити кількісно. Крім того, на процеси фінансування інноваційної модернізації робить істотний вплив і суб'єктивний, зокрема лобістський, фактор, який часто може не збігатися або навіть суперечити об'єктивним, науково обґрунтованим пріоритетам модернізації. Так, на рівні уряду та інших органів державної влади і управління лобізм проявляється в процесі виділення бюджетних коштів на інноваційні проекти і програми. Крім того, лобізм може мати місце і на рівні промислового підприємства при вирішенні питання про обсяги і напрями фінансування інноваційних проектів і на рівні комерційного банку при вирішенні питання про виділення кредиту на цілі інноваційної модернізації виробництва і т.п. При цьому необхідно відзначити, що вплив лобістського ресурсу на фінансування інноваційної модернізації також вкрай складно оцінити кількісно. Таким чином, досить актуальною є проблема кількісної оцінки впливу найбільш значимих факторів, які впливають на фінансування інноваційної модернізації виробництва [3, 7]. Для вирішення даної проблеми пропонується наступний алгоритм:

1) Виявлення найбільш значущих макроекономічних і фінансових факторів, що роблять вплив на обсяг фінансування процесу інноваційної модернізації вітчизняного промислового виробництва.

2) Обґрунтування теоретично оптимального впливу виділених факторів на фінансування інноваційної модернізації.

3) Побудова, на підставі офіційних даних, економіко-статистичних функцій впливу макроекономічних і фінансових факторів на фінансування інноваційної модернізації виробництва економіки держави.

4) Виявлення можливих відхилень фактичних параметрів впливу факторів обґрунтованих раніше теоретично оптимальних параметрів. Аналіз причин такого роду відхилень.

5) Розробка рекомендацій щодо вдосконалення системи державного регулювання процесу організації та фінансування інноваційної модернізації виробництва. У найбільш загальному вигляді такого роду вдосконалення повинно здійснюватися в наступних напрямках: – якщо фактичний характер впливу фактора відповідає оптимальному, необхідно послідовно посилювати позитивний вплив зазначеного фактору, без якихось кардинальних змін системи державного регулювання в даній області; – якщо фактичний характер впливу фактору дещо відрізняється від теоретично оптимального (наприклад, фактор фактично робить позитивний, але нееластичне вплив на фінансування модернізації, в той час як теоретично він повинен надавати еластичний вплив), то необхідно здійснити системні заходи щодо вдосконалення процесу державного регулювання у відповідній галузі; – якщо фактичний характер впливу принципово відрізняється від оптимального (наприклад, якщо теоретично оптимальним є позитивний вплив, а фактично фактор чинить негативний вплив), то необхідно кардинальна зміна інститутів, що надають вплив на цей фактор, не просто вдосконалення, а якісну зміну всієї системи державного регулювання, так або інакше робить вплив на дану факторну змінну [3].

Висновки. Отже, в Україні необхідні розроблення і реалізація загальнодержавної та регіональних програм інноваційного розвитку, які

дадуть змогу здійснювати комплексне стимулювання інноваційних процесів. Важливим завданням держави є заохочення співпраці науки та промисловості – створення кластерів, інноваційних центрів, наукових парків, технопарків та ін. Такі структури забезпечують обмін

досвідом, полегшення шляху інновації від ідеї до реального продукту, зменшення фінансових ризиків тощо. Актуальною для України є також активна участь у програмах ЄС та США, які передбачають співробітництво в науковій та інноваційній сферах.

Список літератури:

1. Андросук Г.О. Програма інноваційного розвитку економіки Німеччини: стратегія високих технологій / Г.О. Андросук // Наука та інновації. – 2009. – Т. 5, № 3. – С. 72-88.
2. Аблов А.С. Інституційні основи інноваційного розвитку економіки : навч. посібн. / А.С. Аблов, В.С. Будкін, Л.П. Гальперіна / за заг. ред. В.С. Новицького. – К. : Вид-во КНТ, 2008. – 360 с.
3. Климова І.Г. Методи та інструменти фінансово-кредитного механізму державної підтримки інноваційної сфери у країнах з ринковою економікою / І.Г. Климова // Інвестиції: практика та досвід. – 2009. – № 2. – С. 29-32.
4. Корпоративні структури в національній інноваційній системі України / Л.І. Федулова та ін. / за ред. д-ра екон. наук Л.І. Федулової. – К.: Вид-во Укр ІНТЕІ, 2007. – 812 с.
5. Принципи EUREKA та інших європейських програм як чинники інноваційного розвитку України: наук. практик. семінар, (Київ, травень 2009) / редкол.: Смертенко П. С. та ін. – К. : ФО-П Т.А. Кінько, 2009. – 72 с.
6. Россия и страны – члены Европейского союза – 2011 : стат. сб. – М. : Изд-во "Росстат", 2011. [Электронный ресурс]. – Доступный с http://www.gks.ru/bgd/regl/b11_65
7. Сальник О.М. Використання досвіду функціонування технологічних парків країн-членів ЄС в Україні / О.М. Сальник // Актуальні проблеми економіки : наук. економ. журнал. – 2009. – № 10. – С. 20-28.
8. Скібіцький О.М. Інноваційний та інвестиційний менеджмент : навч. посібн. / О.М. Скібіцький. – К. : Центр навч. літ-ри, 2009. – 408 с.

Макарчук І.Н.

Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди

ОРГАНИЗАЦИЯ И ФИНАНСОВОЕ ОБЕСПЕЧЕНИЕ ИННОВАЦИОННОЙ МОДЕРНИЗАЦИИ ПРОИЗВОДСТВА В ЭКОНОМИКЕ: ОТЕЧЕСТВЕННЫЙ И ЗАРУБЕЖНЫЙ ОПЫТ

Аннотация

Определено специфику функционирования финансового обеспечения и механизма инновационной модернизации производства. Рассмотрены зарубежные подходы к организации и финансированию модернизации производства. Обоснована система финансово-экономических факторов, оказывающих влияние на финансирование процессов модернизации.

Ключевые слова: инновации, модернизация производства, финансовое обеспечение, финансово-инвестиционные ресурсы, финансовый механизм, отечественная экономика, инновационный процесс, зарубежный опыт.

Makarchuk I.N.

Pereyaslav-Khmelnytsky State Pedagogical University named after Grygoriy Skovoroda

ORGANIZATION AND FINANCIAL SUPPORT INNOVATIVE MODERNIZATION OF PRODUCTION IN THE ECONOMY: DOMESTIC AND INTERNATIONAL EXPERIENCE

Summary

Consider a system of measures to improve the financial security and mechanism of innovative modernization of production in the domestic economy. To determine the specificity of functioning of financial security and the imperative of innovation and modernization. Considered foreign approaches to the organization and financing of modernization of production. Justified system of financial and economic factors affecting the financing of the modernization processes

Keywords: innovation, modernization of production, financial security, financial and investment resources, financial mechanism, the domestic economy, the innovation process, foreign experience.